

ოჯახური ძალადობის სტატისტიკა სოციალური პრობლემების ფონზე

ნაირა ვირსალაძე — აკაკი წერეთლის სახელმწიფო და ქუთაისის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

Family violence statistics on the grounds of social problems

Naira Virsaladze
Doctor of Economics Associated Professor
Akaki Tsereteli State University

Summary

The family in Georgia is the strong social institute. As a rule, in the family should be calmness and attunement. Though, family isn't always the "nest of attunement" and family members aren't always favorable. Very often on the basis of different opinion and misunderstanding family may become the place of violence.

Family violence may happen in any country of the world and Georgia isn't exclusive. There are many reasons of violence in the family in Georgia, though the main is social problems, unemployment and economic distress.

Family violence in Georgian society is taboo issue and nobody talks about it public, though in recent years, facts of family violence are so frequent that the issue is the order of the day.

In the article (in spite of less information) we tried to analyze the situation in the country which will help interested persons to solve problems.

რეზიუმე

საქართველოში ოჯახი საკმაოდ ძლიერი სოციალური ინსტიტუტია. წესით ოჯახში სიმშვიდე და ჰარმონიულობა უნდა სუფევდეს. თუმცა, ოჯახი ყოველთვის არ არის „ჰარმონიულობის ბუდე“ და არც ოჯახის წევრები არიან ერთმანეთის მიმართ მუდამ კეთილგანწყობილნი. ხშირად განსხვავებული შეხედულებების და გაუგებრობის ფონზე ოჯახი, თბილი კერა ძალადობის ადგილი ხდება.

ოჯახში ძალადობას ადგილი აქვს მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანაში, გამონაკლისი არც საქართველოა. აქ ოჯახში ძალადობის მრავალი მიზეზი არსებობს, თუმცა ძირითადი მაინც ქვეყანაში არსებული სოციალური პრობლემები, უმუშევრობა და ეკონომიკური სიდუხჭირეა.

ოჯახური ძალადობა ქართულ საზოგადოებაში ტაბუირებული თემაა და მასზე ხმამაღლა არ საუბრობენ, თუმცა ბოლო პერიოდში,

ოჯახში ძალადობის ფაქტები იმდენად მომრავლდა, რომ ეს საკითხი დღის წესრიგში დადგა.

სტატიაში (მიუხედავად მწირი ინფორმაციისა) ვეცადეთ გაგვეანალიზებინა ქვეყანაში არსებული მდგომარეობა, რაც გარკვეულწილად პრობლემის გადაჭრაში დაეხმარება დაინტერესებულ პირებს.

საკვანძო სიტყვები: ოჯახი, ოჯახური ძალადობა, ზნეობა, მორალი, გენდერული ძალადობა, ეკონომიკური სიდუხჭირე, სოციალური პრობლემები, უმუშევრობა.

ოჯახი — პატარა სახელმწიფოა, ადამიანი ოჯახში იღებს ყველაფრის სანყისს. ოჯახში ყალიბდება იგი როგორც პიროვნება. ოჯახი არის საფუძველი და საყრდენი საზოგადოებრივი და სახელმწიფოებრივი ცხოვრებისა, რადგან ზნეობრივად განვითარებული ოჯახები ქმნიან ზნეობრივად განვითარებულ საზოგადოებას. ოჯახი არის ადგილი — თბილი კერა, სადაც გულლიად გვხვდებიან და შენს პრობლემებს გულწრფელად იზიარებენ. ოჯახი მარტო ერთად ცხოვრება არ არის, ოჯახი ერთმანეთისთვის ცხოვრებაა და თუ აქ ერთმანეთის აზრები, შეხედულებები და სურვილები გათვალისწინებული არ იქნა, პატარა პრობლემაც კი შეიძლება დიდ ტრაგედიად იქცეს.

ძალადობა ადამიანთა საზოგადოებაში უძველესი დროიდან არსებობდა. „ოჯახური ძალადობა“ გენდერული ძალადობის ყველაზე გავრცელებული ფორმაა, რომელსაც ოჯახის რომელიმე წევრი სხვა წევრებზე ახორციელებს. ოჯახური ძალადობა არის განმეორებადი, ხშირი სექსუალური, ფიზიკური, ფსიქოლოგიური, ეკონომიკური შეურაცხყოფა, რომელიც მოძალადის მიერ სხვაზე (მსხვერპლზე) კონტროლსა და ძალაუფლების მოპოვებას გულისხმობს. სტატისტიკის მიხედვით ოჯახური ძალადობა არის ყველაზე ხშირი დანაშაული ამერიკის შეერთებულ შტატებში (აქ წელიწადში საშუალოდ 4 მილიონი ქალი განიცდის ფიზიკურ შეურაცხყოფას მამაკაცების მხრიდან და ყოველ 15 წამში ხდება ოჯახური ძალადობის ერ-

თი ფაქტი), აზიურ ქვეყნებში მოძალადეების როლში უმეტესად მამაკაცები გვევლინებიან, ოჯახური ძალადობა მათთვის ჩვეულებრივი მოვლენაა. ევროპაში 5-დან 1 ქალზე ხორციელდება ოჯახური ძალადობა მეუღლისგან ან სექსუალური პარტნიორისგან, დასავლეთ ევროპაში კი ემანსიპაციის შედეგად მომრავლდნენ მჩაგვრელი და მოძალადე ქალები.²⁹

ოჯახში ძალადობას ადგილი აქვს მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანაში. იგი დამანგრეველ და ყოვლისმომცველ აქტუალურ სოციალურ პრობლემას წარმოადგენს, ერთ-ერთი ყველაზე სერიოზული და გავრცელებული ძალადობის ფორმაა, უნივერსალური მოვლენაა, რომელიც შესაძლებელია შეეხოს საზოგადოების ნებისმიერ წევრს, მიუხედავად მისი რასობრივი, სოციალური, თუ კულტურული კუთვნილებისა.

ოჯახში ძალადობის თემა განსაკუთრებით აქტუალური XX საუკუნის ბოლოს გახდა. თუ აქამდე ითვლებოდა, რომ ოჯახში ძალადობა, მხოლოდ ამა თუ იმ კონკრეტული ოჯახის პრობლემაა, ახლა იგი მიიჩნევა ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საზოგადოებრივ პრობლემად, რომლის გადაწყვეტაც სახელმწიფოებრივ დონეზე უნდა მოხდეს. ყოველივე ზევით აღნიშნული მიუთითებს ოჯახში ძალადობის პრობლემის უნივერსალურობასა და აქტუალურობაზე. საგრძნობი ცვლილებები განხორციელდა სახელმწიფო პოლიტიკის დონეზეც. თუ 2003 წელს მხოლოდ 45 ქვეყანას ჰქონდა კანონი ოჯახში ძალადობის შესახებ, 2006 წლისთვის ეს რიცხვი 60-მდე გაიზარდა, 2011 წლისათვის კი მსოფლიოს 196 ქვეყნიდან ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ მიმართული კანონი 126 ქვეყანას აქვს. ამასთან ერთად, დასავლეთის ქვეყნების კანონმდებლობაში გაჩნდა სპეციალური მუხლი, რომელიც ითვალისწინებს მოძალადობის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას.

ოჯახში ძალადობის პრობლემა მწვავედ დგას დღევანდელ საქართველოშიც. კულტურაში, სადაც მამაკაცს ნამყვანი როლი უჭირავს, ხშირია ქალთა როლის დაკნინებისა და მათი დისკრიმინაციის ფაქტები. ვინაიდან, ოჯახში ძალადობა კულტურაში ღრმად არის ფესვგადგმული, ამიტომ ეს თემა ქართველი ხალხისთვის ყველაზე სათუთია. უმეტეს შემთხვევაში ოჯახური ძალადობა ჩვენს საზოგადოებაში ტა-

ბუირებული თემაა და მასზე ხმამაღლა არ ლაპარაკობენ. ქართული ოჯახი ისეთ ზნეობრივ და მორალურ პრინციპებზეა აგებული, რომ ოჯახის ყველა წევრი უკიდურეს მდგომარეობამდე ცდილობს დაფაროს მომხდარი და დაიცვას ოჯახის „სახელი“. თუმცა, ბოლო პერიოდში, ოჯახში ძალადობის ფაქტები მომრავლდა, რაც პირდაპირ კავშირშია ქვეყანაში არსებულ მძიმე სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობასთან. ქვეყანაში არსებულმა ქრონიკულმა ეკონომიკურმა კრიზისმა ქართველი კაცების გარკვეული ნაწილი უმოქმედო და ცხოვრებაზე ხელჩაქნეული გახდა. სამწუხაროდ ქალმა, დედამ — როგორც შვილებზე სიცოცხლის ძაფით დაკავშირებულმა არსებამ, თავის თავზე აიღო შვილებისა და თვით ოჯახის ფიზიკური გადარჩენის საკითხი. ამიტომაც დღეს არავისთვის სიახლეს არ წარმოადგენს, უცხოეთში გადახვეწილ ქართველთა უმეტესობა რომ ქალია, დედაა. ამით ნაწილობრივ მოგვარდა ზოგიერთი ოჯახის ეკონომიკური მდგომარეობა, მოიხსნა დაძაბულობა და ოჯახი ფიზიკურ განადგურებას გადაურჩა. მაგრამ, თავი იჩინა უფრო მნიშვნელოვანმა პრობლემამ — დედის გაუცხოება შვილებისათვის, ოჯახის „მარჩენალი“ ქალის როლის გაზრდამ...

ოჯახში ძალადობის პრობლემა სპეციფიკურია და ზუსტი სტატისტიკის მოპოვება ჭირს. ამ მიზნით ნორვეგიის მთავრობისა და გაეროს მოსახლეობის ფონდის ერთობლივი ძალისხმევით 2010 წელს საქართველოში ჩატარდა კვლევა, რომელიც „ქალთა მიმართ ოჯახში ძალადობის ეროვნული კვლევის“ სახელითაა ცნობილი.

კვლევის შედეგების მიხედვით ქორწინებაში მყოფ ქალთა 9,1% ანუ ყოველი მე-11 ქალი აღიარებს, რომ ფიზიკური ძალადობის მსხვერპლია; ქალთა 35% აღნიშნავს, რომ მეუღლის/პარტნიორის მხრიდან გამოუცდია ძალადობის სხვადასხვა ფორმები ქცევის კონტროლის მიზნით, აქედან, ქალთა 29%-ს არ აქვს უფლება ურთიერთობა ჰქონდეს საკუთარ ოჯახთან, ქალთა 50% ფიქრობს, რომ ცოლი ქმარს უნდა უჯერებდეს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ არ ეთანხმება. ქალთა 34, 1% კი ქმრის მიერ ცოლის ცემას გარკვეულ შემთხვევებში დასაშვებად მიიჩნევს.

აშკარაა, რომ საქართველოში ჯერ კიდევ ფართოდაა გავრცელებული შეხედულება ორმაგი მორალის შესახებ, რაც საზოგადოებას, განათლებას, შრომით საქმიანობას თუ სქესობრივ ცხოვრებას, ქალისა და კაცის მიმართ სხვადასხვაგვარი უფლებების, მოვალეობების და

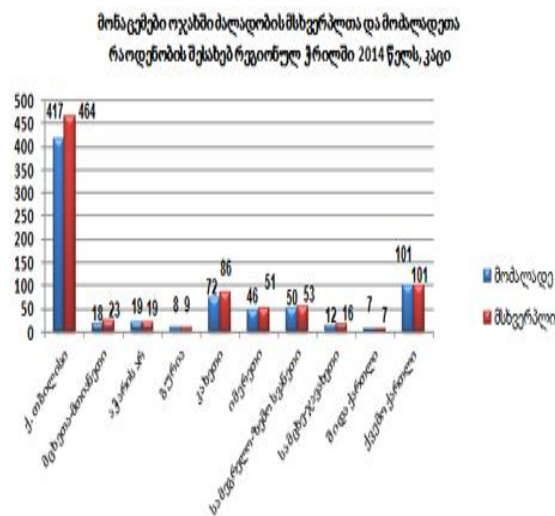
²⁹ Source: გენდერულ ტერმინთა მოკლე ლექსიკონი = Краткий словарь гендерных терминов / მერკვილაძე ია; [რედ.: ნაირა პოპიაშვილი ; თარგმანი ჰამლეტ ზუკაკიშვილისა] - თბ. : კავკას. სახლი, 2003 - 112გვ. ; 20სმ. - ISBN 99928-71-46-6 : [ფ.ა.]

მოლოდინების სისტემით არეგულირებს და მკაცრად მიჰყავს ამ ორ სექსს. ტრადიციებთან ერთად საქართველოში დიდი როლი აქვს რელიგიურ შეხედულებებს, რომლის მიხედვით ქალი უნდა იყოს კაცის მორჩილი და უნდა ემსახურებოდეს მას.

2007-2014 წლებში საქართველოში დაფიქსირდა ოჯახში ძალადობის 1 102 ფაქტი. მოძალადეებს შორის 92% მამაკაცია. ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი ყველაზე ხშირად 25-დან 44-წლამდე ქალები არიან. ოჯახური ძალადობის სახეებიდან კი სჭარბობს ფიზიკური (36%) და ფსიქოლოგიური ძალადობა (55%).³⁰

2014 წელს დაფიქსირდა 544 ძალადობის ფაქტი, რაც წინა წლის მაჩვენებელს 113 ერთეულით, ანუ 26,2%-ით აღემატება. ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა და მოძალადეთა ყველაზე დიდი რიცხვი დაფიქსირდა თბილისის, ქვემო ქართლისა და კახეთის რეგიონში (იხ. გრაფიკი 1).

გრაფიკი 1

წყარო:

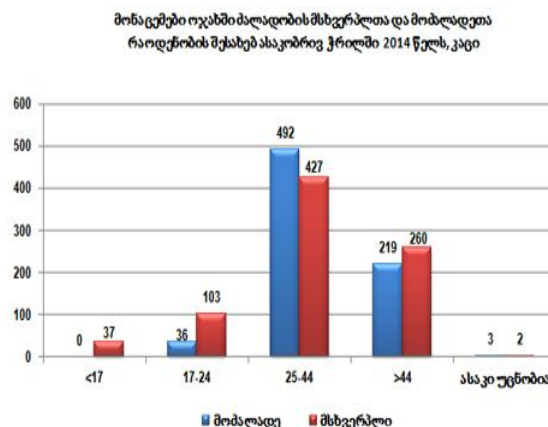
http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=607&lang=geo

ძალადობის მსხვერპლთა და მოძალადეთა რიცხვი ასაკობრივ ჯრილში ასეთი სურათით ხასიათდება (იხ. 2 გრაფიკი).

³⁰-<http://www.ambioni.ge/ojaxuri-zaladobis-sesaxe-statistika> (სპეციალისტები მიიჩნევენ, რომ ეს ციფრები რეალურ სიტუაციას ზუსტად არ ასახავს და ოჯახში ძალადობის შემთხვევები გაცილებით მეტია, რადგან ძალადობის მსხვერპლნი სამართალდამცავებს მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევებში მიმართავენ).

2015 წლის მხოლოდ ექვს თვეში საქართველოში დაფიქსირდა ძალადობის 454 ფაქტი, რაც გასული წლიური მაჩვენებლის 83.5%-ს შეადგენს. მოტანილი ციფრები ნათლად მეტყველებენ ბოლო პერიოდში საქართველოში ძალადობის ფაქტების ზრდის ტენდენციასზე.

გრაფიკი №2

წყარო:

http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=607&lang=geo

მართალია, 2014-2015 წლების იანვარ-ივნისში რეგისტრირებულ დანაშაულთა საერთო რიცხვი 905 ერთეულით შემცირდა, მაგრამ ოჯახში ძალადობის ფაქტები 323 ერთეულით ანუ 2.3-ჯერ გაიზარდა, მათების ტემპმა 132% შეადგინა (იხ. ცხრილი 2).

ოჯახში ძალადობა კომპლექსური პრობლემაა და არ არსებობს სამოქმედო გეგმა, რომელიც ყველა სიტუაციას მოერგება. თუმცა, ძალადობის მსხვერპლთათვის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და დახმარების დროული აღმოჩენის სისტემის შექმნა ოჯახში ძალადობის აღკვეთის მექანიზმის მთავარი დანიშნულებაა.

ეს არის პრობლემა, რომლის გადასაჭრელად ხელისუფლება და მთელი საზოგადოება უნდა გაერთიანდეს, რათა ოჯახის თითოეულმა წევრმა იგრძნოს თავი დაცულად და ოჯახებში სუფევდეს გენდერული თანასწორობა.

ოჯახში ძალადობის აღკვეთის მიზნით აუცილებელია ხელისუფლებამ უზრუნველყოს ქვეყანაში სოციალურ-ეკონომიკური ვითარების გაუმჯობესება, რომელსაც თან მოჰყვება უპირველესად სამუშაო ადგილების შექმნა და მოსახლეობის შემოსავლების რეალური ზრდა.

ცხრილი 1

ოჯახში მომხდარ დანაშაულებათა სტატისტიკა საქართველოს რეგიონების მიხედვით (ერთეული)

რეგიონები	2013 წლის 5 იანვრის მდგომარეობით			2014 წლის 5 იანვრის მდგომარეობით			2015 წლის იანვარ - ივნისი		
	მკვლელობა	ჯანმრთელობის დაზიანება	ძალადობა	მკვლელობა	ჯანმრთელობის დაზიანება	ძალადობა	მკვლელობა	ჯანმრთელობის დაზიანება	ძალადობა
სულ საქართველოში	8	20	431	22	38	544	7	12	454
თბილისი	3	4	82	7	8	66	2	3	65
სამეგრელო ზემო სვანეთი	0	1	13	0	4	37	2	0	21
იმერეთი და რაჭა- ლეჩხუმი	5	3	28	3	2	68	1	2	98
გურია	0	1	5	2	11	13	0	1	7
აჭარა	0	1	31	1	3	50	0	1	62
სამცხე-ჯავახეთი	0	1	42	0	1	64	0	0	31
შიდა ქართლი	0	1	62	1	2	70	0	0	32
მცხეთა მთიანეთი	0	3	42	2	3	35	0	0	20
ქვემო ქართლი	0	4	57	2	1	44	1	2	40
კახეთი	0	1	69	4	3	97	1	3	78

წყარო: <http://police.ge/>

ცხრილი 2

საქართველოში რეგისტრირებული დანაშაულის სტატისტიკა

2014-2015 წლების იანვარ-ივნისი (ერთეული)

დანაშაულის სახეობა	2014 წელი			2015 წელი		
	სულ რეგისტრირებული	გახსნილი	გახსნილი %	სულ რეგისტრირებული	გახსნილი	გახსნილი %
დანაშაულის საერთო რაოდენობა	18 339	9 430	51.4%	17 434	9 772	56.1%
ოჯახური ძალადობა	243	136	55.9	566	409	72.3

წყარო: შსს საინფორმაციო-ანალიტიკური დეპარტამენტი

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. გენდერულ ტერმინთა მოკლე ლექსიკონი = Краткий словарь гендерных терминов / მერკვილაძე ია; [რედ.: ნაირა პოპიაშვილი ; თარგმანი ჰამლეტ ზუკაკიშვილისა] - თბ. : კავკას. სახლი, 2003 - 112გვ.
2. "ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ" საქართველოს კანონი და სისხლის სამართლის კოდექსის 126-ე პრიმა მუხლი.

3. ქალთა მიმართ ოჯახში ძალადობის საკითხების ეროვნული კვლევა საქართველოში. თბილისი.
4. <http://www.geostat.ge/>